

„Záporná“ částka investice vykazované ekvivalenční metodou[#]

Vladimír Zelenka*

Úvod

Problematika vykazování investic ekvivalenční metodou jak v individuálních, tak i v konsolidovaných účetních závěrkách je ošetřena v účetních standardech (např. IAS 28 *Investice do přidružených jednotek a společných podnikání*) a předpisech (např. vyhláška 500/2002 Sb., ČÚS 20) a rámcově popsána v literatuře (např. Taylor, 1996; Pierce – Brennan, 2003; Alfredson aj., 2007). Menší pozornost je však v odborné literatuře věnována situaci, kdy je při aplikaci ekvivalenční metody vyčíslena záporná částka investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání. Standardy a předpisy se dané problematice věnují jen obecně. Specifickému řešení aplikace ekvivalenční metody i na jiné investice než jsou investice do kmenových akcií, které do značné míry eliminuje situace, při nichž dochází při ekvivalenční metodě k vykázání záporné částky investice, se podrobněji věnují americké EITF. Vzhledem k tomu, že problematika vykazování nebo nevykazování záporných investic při ekvivalenční metodě, jakož i aplikace ekvivalenční metody i na další investice než je investice do kmenových akcií, obsahuje řadu koncepčních otázek a problémů, je tento příspěvek zaměřen zejména na tyto skutečnosti:

- podstata záporné investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání a její účetní řešení;
- aplikace ekvivalenční metody na všechny složky investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání.

1 Částka investice podle ekvivalenční metody

Ekvivalenční metoda funguje tak, že investor za určité období vykazuje změnu ve výši investice do jiné jednotky o částku odpovídající jemu náležícímu podílu na změně stavu vlastního kapitálu (čistých aktiv) této jednotky za stejné období. O stejnou částku se změní (navýší nebo sníží) vlastní kapitál investora. U něj je podíl na změně vlastního kapitálu jednotky, do níž investoval, vykázán jako specifická část vlastního kapitálu investora v rozlišení na položky odpovídající jeho podílu na úplném výsledku (tj. podíl na výsledku hospodaření a podíl na ostatním úplném výsledku) a jeho podílu na jiných složkách vlastního kapitálu.

Ocenění investice ekvivalenční metodou k datu účetní závěrky vychází jak z jejího ocenění k datu nabytí podílu investora na určité jednotce (nabytí podstatného nebo společného rozhodujícího vlivu), tak z výše uvedeného podílu investora na změně ve výši vlastního kapitálu (čistých aktiv) jednotky, do níž investoval. Podle toho, jak je oceněna investice k datu nabytí, se ekvivalenční metoda aplikuje ve své nerozvinuté nebo rozvinuté formě (podrobněji viz Zelenka – Zelenková, 2013).

Při nerozvinuté formě ekvivalenční metody se investice oceňuje ve výši jejich pořizovacích nákladů (případně ve výši jiného účetního ocenění bez vlivu aplikace ekvivalenční metody). Znamená to, že jakýkoli goodwill (rozdíl mezi pořizovacími náklady investice a podílem

---

Tento příspěvek byl zpracován jako jeden z výstupů výzkumného projektu Fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze, který je realizován v rámci institucionální podpory VŠE IP 100040.

* Doc. Ing. Vladimír Zelenka, Ph.D. – docent; Katedra finančního účetnictví a auditingu, Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze, nám. W. Churchilla 4, 130 67 Praha 3; <zelenka@vse.cz>.

investora na identifikovatelných čistých aktivech nabývané jednotky ve fair value) zůstává skryt v ocenění investice a explicitně se nevykazuje (podrobněji viz Zelenka, 2006). Jinými slovy, nerozvinutá forma ve své podstatě znamená, že ekvivalenční metoda k datu nabytí zatím nebyla aplikována a začne být aplikována až následně od data nabytí.

Při rozvinuté formě ekvivalenční metody je investice oceňována ve výši podílu investora na identifikovatelných čistých aktivech nabývané jednotky ve fair value k datu akvizice. Zároveň se vykáže goodwill jako specifická položka rozvahy. Znamená to tedy, že úhrn účetní hodnoty investice při rozvinuté formě a goodwillu je částkou, již je vykazována investice v nerozvinuté formě ekvivalenční metody.

Účetní hodnotu investice vykázané ekvivalenční metodou v její nerozvinuté formě lze vyčíslit:

$$MUE_{\text{nerozvin}} = MU_{DN} + p \cdot \Delta VK_N, \quad (1)$$

kde MUE_{nerozvin} = účetní hodnota investice nerozvinutou formou ekvivalenční metody,
 MU_{DN} = účetní hodnota investice k datu nabytí,
 p = podíl investora na nabyté jednotce,
 ΔVK_N = změna stavu vlastního kapitálu (čistých aktiv) na nabyté jednotce

Účetní hodnota investice vykázané ekvivalenční metodou v její rozvinuté formě je vyčíslena následovně:

$$MUE_{\text{rozvin}} = p \cdot VK_{N,DN} + p \cdot \Delta VK_N = p \cdot VK_{N,ZD}, \quad (2)$$

kde MUE_{rozvin} = účetní hodnota investice rozvinutou formou ekvivalenční metody,
 p = podíl investora na nabyté jednotce,
 $VK_{N,DN}$ = vlastní kapitál nabývané jednotky k datu nabytí,
 ΔVK_N = změna stavu vlastního kapitálu (čistých aktiv) na nabyté jednotce,
 $VK_{N,ZD}$ = vlastní kapitál nabyté jednotky k závěrkovému datu

V současné době je používána podle IAS 28 nerozvinutá forma ekvivalenční metody v případě, že vypočtený akviziční rozdíl je kladný, tedy je to goodwill. V případě, že je akviziční rozdíl záporný, vykáže se separátně jako součást výsledku hospodaření. Separátní vykázaní akvizičního rozdílu znamená, že jde o rozvinutou formu. Podle aktuálních českých předpisů a standardů je vykázána investice rozvinutou formou ekvivalenční metody. Akviziční rozdíl, ať kladný, tak i záporný, je vykázan jako specifická položka rozvahy Konsolidační rozdíl kladný (resp. Konsolidační rozdíl záporný).

2 Záporný vlastní kapitál vedoucí k „záporné“ investici při ekvivalenční metodě

Čas od času dojde k situaci, že jednotka, jejíž akcie jsou v investorově účetnictví vykazovány pomocí ekvivalenční metody, vykazuje záporný vlastní kapitál (resp. čisté závazky), nejčastěji díky významným ztrátám. Z tohoto důvodu může dojít k tomu, že při její aplikaci vychází záporná částka investice do dané jednotky.

V případě aplikace rozvinuté formy ekvivalenční metody vede jakákoli marginální výše záporného vlastního kapitálu k tomu, že investice je ekvivalenční metodou vyčíslena jako „záporná“, což vyplývá z podstaty rozvinuté formy. To neplatí pro nerozvinutou formu, při níž se do ocenění investice implicitně zahrnuje i případný goodwill. Záporné částky při nerozvinuté ekvivalenční metodě investice nabude až za situace, kdy podíl investora na záporném vlastním kapitálu dané jednotky přesáhne výši goodwillu v ekvivalenčním ocenění investice obsaženém.

Existuje tedy rozsah záporného vlastního kapitálu, který ještě neznamená zápornou částku investice do dané jednotky. Tento rozsah lze snadno vyčíslit nejprve z částek k datu nabytí investice (3a) a následně z částek k počátku období, v němž došlo k přechýlení vlastního kapitálu dané jednotky do záporných hodnot (3b):

$$VK_{z\acute{a}p} = (MUE_{DN} - p \cdot VK_{DN}) / p, \quad (3a)$$

kde $VK_{z\acute{a}p}$ = maximální rozsah záporného vlastního kapitálu dané jednotky, který nevede k vyčíslení záporné „investice“ ekvivalenční metodou,

MUE_{DN} = investice do dané jednotky vyjádřená ekvivalenční metodou k datu nabytí podílu investorem,

p = podíl investora na nabyté jednotce,

VK_{DN} = vlastní kapitál dané jednotky k datu nabytí podílu investorem,

$$VK_{z\acute{a}p} = (MUE_{PZ} - p \cdot VK_{PZ}) / p, \quad (3b)$$

kde $VK_{z\acute{a}p}$ = maximální rozsah záporného vlastního kapitálu dané jednotky, který nevede k vyčíslení záporné „investice“ ekvivalenční metodou,

MUE_{PZ} = investice do dané jednotky vyjádřená ekvivalenční metodou k počátku účetního období, kdy došlo k vykázání záporného vlastního kapitálu dané jednotky,

p = podíl investora na nabyté jednotce,

VK_{PZ} = vlastní kapitál dané jednotky k počátku účetního období, kdy došlo k vykázání záporného vlastního kapitálu dané jednotky.

Pro účetní výkaznictví je důležité, jak interpretovat situaci, při níž vychází „záporná“ investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání. Je zřejmé, že aktivum ze své podstaty i s ohledem na jeho definici nemůže nabývat záporné hodnoty. Pakliže by aktivum mělo zápornou hodnotu, musel by být pro tuto situaci modifikován definiční znak aktiva takto: aktivum se zápornou hodnotou je prostředek, který v budoucnu povede k připlnutí záporného ekonomického prospěchu, tedy k jeho odplynutí. To je však znakem účetního závazku. Koncepční rámec IFRS říká, že závazek je současnou povinností, která vznikla na základě minulých událostí a od jehož vypořádání se očekává, že vyústí v odtok prostředků představujících ekonomický prospěch účetní jednotky. Je zřejmé, že v kontextu aktuálně respektovaných standardů účetního výkaznictví (např. IFRS) nelze v žádném případě hovořit o fenoménu „záporné aktivum“. Samotná existence „záporné“ investice však ve většině případů pro investora neznamená závazek, tj. nepovede u něj k odplynutí ekonomického prospěchu. Za těchto okolností není možné vykazovat ani zápornou investici (neexistuje záporné aktivum), ani závazek (ten rovněž neexistuje). Pro tyto účely se obvykle požaduje, aby byla ekvivalenční metodou vykazovaná investice zanesena v rozvaze částkou nula. Další vývoj vlastního kapitálu jednotky, do níž bylo investováno, se v takovém případě následně nezobrazuje v účetních výkazech až do okamžiku, od něhož začne pomocí ekvivalenční metody vycházet investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání jako kladná částka. V časovém úseku, v němž se vyazuje investice ekvivalenční metodou částkou nula, přičemž by jinak byla vykázána jako „záporná“ investice, je třeba v komentáři k účetním výkazům zveřejnit tuto skutečnost a uvést částku, kterou by investice měla, kdyby mohla být vykázána záporně. Tím uživatel účetní závěrky dostává explicitně vyjádřenou informaci o charakteru investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání, aniž by došlo k nekoncepčnímu zahrnutí „záporné“ investice do výkazů investora.

Mohou však nastat takové okolnosti, které pro investora znamenají, že v důsledku záporné výše vlastního kapitálu jednotky, do níž investoval, mu vzniká povinnost podílet se na

vypořádání tohoto záporného vlastního kapitálu. V takovém případě je „záporná“ investice v investorově rozvaze vykázána jako účetní závazek.

Obecně existují dvě resp. tři řešení, jak „zápornou“ investici při vykazování ekvivalenční metodou vykázat:

- a) možnost vykázat investici do přidružené jednotky tak, že je snížena částka čistých aktiv investora:
  - aa) zápornou částkou investice v aktivech investora,
  - ab) jako závazek v pasivech investora;
- b) nemožnost vykázat investici do přidružené jednotky částkou nižší, než je nula.

Zatímco varianta aa) není koncepčně správná, protože záporné aktivum nemůže existovat, varianta ab) v úvahu připadá, ovšem jen tehdy, jde-li o závazek v duchu definice účetního závazku např. podle Koncepčního rámce IFRS (viz výše). Pokud „záporná“ investice není závazkem, pak je řešení b), tj. vykázat investici částkou nula, obecně akceptovaným řešením. Následný ilustrativní příklad prezentuje dopady všech tří přístupů:

Příklad 1

Investor A má 50% podíl na jednotce X. V příkladu se předpokládá, že k dřívějšímu datu akvizice nevznikl žádný akviziční rozdíl (k tomuto okamžiku byl jen základní kapitál jednotky X).

Položka	A	X	Řešení		
			aa)	ab)	b)
MU	100	–			
MUE			-50	0	0
Ostatní aktiva	500	200	500	500	500
Celkem aktiva	600	200	450	500	500
Základní kapitál	150	200	150	150	150
Výsledky minulých období	100	200	100	100	100
Výsledek hospodaření	50	-500	50	50	50
Výsledky min. období jednotky X			100	100	100
Výsledek hospodaření jednotky X			-250	-250	-200
Cizí kapitál	300	300	300	350	300
Celkem pasiva	600	200	450	500	500

IAS 28 požaduje řešení ab), v případě, že je investor povinen podílet se na úhradě záporného vlastního kapitálu přidružené jednotky. Pokud taková povinnost neexistuje, smí se dle IAS 28 vykázat investice do přidružené jednotky ekvivalenční metodou nejnižší částkou 0 (řešení b), nikoli jako „zápornou“ investici. Podíl na změnách VK přidružené jednotky se uplatní pouze v rozsahu, v němž by vykázání investice nepřekročilo 0 a nevedlo k jejímu zápornému vykázání. Investice do přidružené jednotky se nesmí vykazovat až do okamžiku, kdy by opět nabyla kladných hodnot.

3 Ekvivalenční metoda aplikovaná na další složky čisté investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání

Problém možného vykazování „záporné“ investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání pomocí ekvivalenční metody při dosažení určité výše záporného vlastního kapitálu takové jednotky vedl k úvahám, zda by neměla být ekvivalenční metody vztažena i k dalším

investicím investora do dané jednotky. Tato myšlenka vychází z toho, že určitá míra vlivu je dána souhrnem veškerých relevantních účastí na jednotce, do níž investor investoval, nikoli jen jejich kmenových akcií. Souhrn takových účastí ve své celosti bývá označován za čistou investici do dané jednotky. Výhodou takto aplikované ekvivalenční metody je skutečnost, že podíl na případné záporné částce vlastního kapitálu jednotky, do níž bylo investováno, může být pokryt účetní hodnotou dalších aktiv – součástí čisté investice do dané jednotky. Takto široce aplikovaná ekvivalenční metoda se stala součástí uznávaných standardizací účetního výkaznictví, ať již jde o US GAAP, nebo o IFRS. Přesto toto pojetí skýtá řadu koncepčních problémů, na které zmíněné standardy musely reagovat:

- pořadí, jímž budou umořovány jednotlivé součásti čisté investice,
- procento, jímž budou jednotlivé součásti čisté investice umořovány.

Jak již bylo uvedeno, požadují IFRS, konkrétně IAS 28, aplikovat ekvivalenční metodu nejen na kmenové akcie této jednotky držené investorem, ale i na další investice, které v dané přidružené jednotce má, tedy na tzv. čistou investici investora do přidružené jednotky nebo společného podnikání. Obdobně se k problému staví i americké EITF¹, konkrétně EITF Issue čísla 98-13² a 99-10³ a EITF Topic č. D-68⁴. Do této tzv. čisté investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání například patří:

- kmenové akcie,
- přednostní akcie,
- dlouhodobé pohledávky a úvěry,
- dluhopisy.

Tento výčet nemůže být vyčerpávající, je v něm poukazováno jen na nejtypičtější investice. Nelze totiž stanovit formu všech rozličných typů investic, které mohou být součástí čisté investice. V žádném případě však do čisté investice nemohou být zahrnuty pohledávky nebo závazky z obchodního styku a podobné položky, rovněž úvěry jištěné zajišťovacím převodem určitého kolaterálu.

Jak bylo naznačeno výše v textu, v souvislosti s takto široce pojatou ekvivalenční metodou vznikají dva problémy, které je třeba vyřešit:

Prvý problém spočívá v rozhodnutí, zda bude podíl investora na záporném vlastním kapitálu přidružené jednotky nebo společném podnikání, který by způsobil zápornou výši investice do jejich kmenových akcií vyčíslenou pomocí ekvivalenční metody, absorbován proporcionálně najednou proti všem složkám čisté investice do přidružené jednotky, nebo zda bude určeno pořadí, v němž budou jednotlivé složky čisté investice použity. IAS 28, stejně jako zmíněné EITF požadují druhou možnost. Jednotlivé investice (složky čisté investice) se dle těchto norem použijí v obráceném pořadí jejich tzv. seniority (tj. přednosti při jejich vypořádání/likvidaci). Znamená to, že se proti narůstající částce záporného vlastního kapitálu přidružené jednotky budou nejprve umořovat kmenové akcie, dále přednostní akcie, dluhopisy a nakonec úvěry a dlouhodobé neobchodní pohledávky. V případě, že se záporná částka vlastního kapitálu

¹ Emerging Issue Task Force jsou začleněny do úhrnu normativních dokumentů US GAAP, ovšem s nižší mírou směrodatnosti než samotné standardy a jiné další dokumenty.

² EITF 98-13: Accounting by an Equity Method Investor for Investee Losses When the Investor Has Loans to and Investments in Other Securities of the Investee (česky: Zachycování ztrát jednotky, do níž investor investoval, ekvivalenční metodou, pakliže jí poskytl úvěr a investoval do jejich jiných cenných papírů).

³ EITF 99-10: Percentage Used to Determine the Amount of Equity Method Losses (česky: Procento použité pro stanovení částky vykazovaných ztrát v ekvivalenční metodě).

⁴ EITF Topic D-68: Accounting by an Equity Method Investor for Investee Losses When the Investor Has Loans to and Investments in Other Securities of the Investee (česky: Zachycování ztrát jednotky, do níž investor investoval, ekvivalenční metodou, pakliže jí poskytl úvěr a investoval do jejich jiných cenných papírů).

přidružené jednotky bude následně snižovat, bude se tak dít proti jednotlivým investicím v opačném pořadí, tedy od úvěrů a dlouhodobých neobchodních pohledávek až po kmenové akcie. Princip „obrácené seniority“ nemá dle autora solidní argumentační oporu, neboť se za jiných okolností nahlíží na čistou investici do určité jednotky jako na konsistentní celostní fenomén, jemuž nemůže sekvenční řešení jednotlivých komponent čisté investice ekvivalenční metodou v žádném případě vyhovovat. Autor se domnívá, že jde spíše o účetně technický arbitrárně stanovený postup, který je poměrně jednoduchý. Tento postup však činí problematické spojení ekvivalenční metody s vykazováním ztrát ze zhoršení (viz část 4).

Druhým problémem je, jakou výši podílu investora vyjádřit zvýšení záporné částky vlastního kapitálu přidružené jednotky a zároveň snížení dané investice (složky čisté investice). Nabízejí se dvě možnosti:

- u všech složek čisté investice bude neustále používáno procento odpovídající podílu investora na celkové nominální částce přidruženou jednotkou emitovaných kmenových akcií;
- pro aplikaci ekvivalenční metody bude použito pro každou složku čisté investice procento, jímž se investor podílí na jeho celkové výši v pasivech přidružené jednotky.

Tak například procento, jímž se investor podílí na nominální částce přidruženou jednotkou emitovaných přednostních akcií nebo dluhopisů, nebo procento vyjadřující podíl investora na všech úvěrech, které jsou přidružené jednotce poskytnuty. Zatímco IAS 28 v tomto ohledu žádné pravidlo neposkytuje, EITF č. 99-10 se kloní k druhému uvedenému řešení. V následujícím ilustrativním příkladu je rovněž použito toto pravidlo specifických podílů pro jednotlivé investice (složky čisté investice).

Příklad 2

Investor nakoupil 5. 8. 2010 20 % kmenových akcií jednotky **P** za 320. Následující tabulky obsahují rozvahové stavy přidružené jednotky **P**. Kromě kmenových akcií nakoupil investor i 40 % přednostních akcií **P** za 160, drží 30 % dluhopisů **P**, které pořídil za 30 a poskytuje úvěry společnosti **P** ve výši 150 (je to 50% podíl investora na veškerých úvěrech, které byly jednotce **P** poskytnuty). Příklad předpokládá řadu zjednodušení (stálá výše podílů investora u jednotlivých investic, stálé účetní ocenění dluhopisů bez vlivu úroků, stálá výše úvěrů bez úroků a splátek atd.). Tato zjednodušení umožní snazší porozumění postupu při aplikaci ekvivalenční metody u všech investic do přidružené jednotky v případě jejího záporného vlastního kapitálu.

Rozvahy „P“	5. 8. 2010	...	1. 1. 2013	31. 12. 2013	31. 12. 2014	31. 12. 2015	31. 12. 2016
Aktiva	3 000		1 600	1 400	200	1 100	1 700
Kmenové akcie	1 000		1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Přednostní akcie	400		400	400	400	400	400
Výsledek min. období	500		-800	-800	-1 200	-2 000	-1 600
Výsledek hospodaření	100		0	-400	-800	400	1 000
Emitované dluhopisy	0		100	100	100	100	100
Úvěry	0		300	300	300	300	300
Obchodní závazky	1 000		600	800	400	900	500
Pasiva	3 000		1 600	1 400	200	1 100	1 700

Investor	K 1. 1. 2013	
	Podíl investora (%)	Účetní (u kmenových akcií ekvivalenční) hodnota
Kmenové akcie <i>P</i>	20	120
Přednostní akcie <i>P</i>	40	160
Dluhopisy <i>P</i>	30	30
Úvěr <i>P</i>	50	150

Akviziční rozdíl: $320 - 0,2 \cdot 2000 = -80$ (výnos ze šťastné koupě dle IFRS 3).

Majetková účast *P* ekvivalenční metodou k datu nabytí podstatného vlivu: $0,2 \cdot 2000 = 400$.

Změny ve výši investic do přidružené jednotky a podílu investora na jejím vlastním kapitálu za jednotlivá účetní období (tučná čísla):

Investice do přidružené jednotky „P“				Podíl na vlastní kapitálu „P“	
Položka	%	Změna VK-P	Částka	Položka	Částka
<u>období do 1. 1. 2013</u>					
Kmenové akcie (MUE)	20	-1400	-280	Podíl na výsledcích minulých období <i>P</i>	-280
<i>Celkem</i>		-1400	-280	<i>Celkem</i>	-280
<u>období 2013</u>					
Kmenové akcie	20	-400	-80	Podíl na ztrátě <i>P</i>	-80
<i>Celkem</i>		-400	-80	<i>Celkem</i>	-80
<u>období 2014</u>					
Kmenové akcie	20	-200	-40	Podíl na ztrátě <i>P</i>	-280
Přednostní akcie	40	-400	-160		
Dluhopisy	30	-100	-30		
Úvěry	50	-100	-50		
<i>Celkem</i>		-800	-280	<i>Celkem</i>	-280
<u>období 2015</u>					
Úvěry	50	+100	+50	Podíl na zisku <i>P</i>	+160
Dluhopisy	30	+100	+30		
Přednostní akcie	40	+200	+80		
<i>Celkem</i>		+400	+160	<i>Celkem</i>	+160
<u>období 2016</u>					
Přednostní akcie	40	+200	+80	Podíl na zisku <i>P</i>	+240
Kmenové akcie	20	+800	+160		
<i>Celkem</i>		+1000	+240	<i>Celkem</i>	+240
<u>celkem do konce 2016</u>					
Kmenové akcie			-240	Podíl na změně VK <i>P</i>	-240
Přednostní akcie			0		
Dluhopisy			0		
Úvěry			0		
<i>Celkem</i>			-240	<i>Celkem</i>	-240

Zůstatky investic do přidružené jednotky a podílu investora na jejím vlastním kapitálu:

Datum	Kmenové akcie	Přednostní akcie	Dluhopisy	Úvěry	Podíl na změně VK P
1. 1. 2013	$400 + 0,2 \cdot (600 - 2000) = 120$	160	30	150	$0,2 \cdot (600 - 2000) = -280$
31. 12. 2013	$400 + 0,2 \cdot (200 - 2000) = 40$	160	30	150	$-280 - 80 = -360$
31. 12. 2014	$400 + 0,2 \cdot (0 - 2000) = 0$	$160 + 0,4 \cdot (-400) = 0$	$30 + 0,3 \cdot (-100) = 0$	$150 + 0,5 \cdot (-100) = 100$	$-360 - 40 - 160 - 30 - 50 = -640$
31. 12. 2015	0	$0 + 0,4 \cdot 200 = 80$	$0 + 0,3 \cdot 100 = 30$	$100 + 0,5 \cdot 100 = 150$	$-640 + 50 + 30 + 80 = -480$
31. 12. 2016	$0 + 0,2 \cdot 800 = 160$	$80 + 0,4 \cdot 200 = 160$	30	150	$-480 + 80 + 160 = -240$

4. Aplikace ekvivalenční metody a zhoršení investice

V souvislosti s výše uvedenými principy účetního modelování investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání se naskytá ještě jedna diskutabilní otázka. Princip ekvivalenční metody, při níž se účetní hodnota investice odvíjí od změny ve výši vlastního kapitálu jednotky, do níž bylo investováno, je odlišný od principu vykazování investice na bázi pořizovacích nákladů i od principu vykazování investice ve fair value (jak s přeceněním proti výsledku hospodaření (VH), tak proti ostatnímu úplnému výsledku (other comprehensive income (dále OCI) podle IFRS resp. kapitálovým fondům (česká úprava)). V případě, že je přidružená jednotka resp. společné podnikání v situaci, kdy došlo k účetnímu předlužení (tj. zápornému vlastnímu kapitálu resp. čistým závazkům), zhoršení situace se projeví v jednotlivých modelech odlišně:

Tab. 1: Účetní řešení zhoršení investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání

Model zachycení	Způsob účetního vyjádření zhoršení situace jednotky, do níž bylo investováno
Pořizovací náklady	Ztráta ze zhoršení (impairment loss), snížení na úroveň zpětně získatelné částky (recoverable amount) proti výsledku hospodaření.
Fair value (proti VH)	Ocenění fair value se zachycením jejich změn proti výsledku hospodaření samo o sobě zobrazuje zhoršení investice.
Fair value (proti OCI)	Ztráta ze zhoršení, snížení na úroveň zpětně získatelné částky proti výsledku hospodaření, tj. zhoršení se nevykazuje proti OCI, ale proti VH (s případnou reklasifikací záporné částky OCI na náklady účetního období).
Ekvivalenční metoda se zachycením ztráty ze zhoršení	Částka investice ekvivalenční metodou je závislá na snížení účetní hodnoty vlastního kapitálu příslušné jednotky; dochází k rozdílu mezi touto částkou a zpětně získatelnou částkou. Ztráta ze zhoršení je vykazována ve VH ve výši rozdílu mezi částkou ekvivalenční metodou a zpětně získatelnou částkou.
Ekvivalenční metoda	Částka investice ekvivalenční metodou závislá na snížení účetní hodnoty vlastního kapitálu.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Je zřejmé, že samotná ekvivalenční metoda neumožňuje plně vyjádřit zhoršení kvality investice, jako modely založené na tom, že se vyjádří ztráta ze zhoršení (impairment loss). Je

tomu tak proto, že částka investice ekvivalenční metodou vychází z účetní hodnoty vlastního kapitálu příslušné jednotky, nikoli z částky, která představuje současnou hodnotu čistých peněžních toků očekávaných z investice (zpětně získatelná částka). IFRS jsou si vědomy této skutečnosti a požadují, aby v případě impairmentu (zhoršení) byl princip ekvivalenční metody smíšen s principem ztráty ze zhoršení. Pokud je částka jakékoli složky čisté investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání vyjádřená ekvivalenční metodou vyšší než je zpětně získatelná částka, je třeba vyjádřit ztrátu ze zhoršení a snížit účetní hodnotu investice pod úroveň jejího ocenění ekvivalenční metodou. České předpisy nic takového nezmiňují, ani nepředpokládají, investice oceňovaná ekvivalenční metodou již nepodléhá testu na zhoršení, což lze považovat za nedostatek.

Aplikace ztráty ze snížení hodnoty na jednotlivé složky čisté investice oceněné ekvivalenční metodou však vyvolává problémy. Otázkou je, zda je vhodné při sekvenční aplikaci ekvivalenční metody na jednotlivé složky čisté investice aplikovat test na zhoršení investice? Vždyť některé její složky vyjádřené ekvivalenční metodou budou vykázány výší nula, byť jejich zpětně získatelná částka může být vyšší. Na zbývající složky pak bude uplatněn test na zhoršení investice. Dochází tak k nekonzistentní kombinaci obou přístupů – ekvivalenční metody a testování na zhoršení aktiva.

Dalším souvislostí se zhoršením investice je testování goodwill na zhoršení, pokud je aplikována rozvinutá forma ekvivalenční metody, a vedle něho i investici vyjádřenou ekvivalenční metodou. Toto pojetí se jeví být relativně konsistentní, neboť jsou testována na zhoršení dvě rozličná aktiva. Rozvinutou formu ekvivalenční metody ale stávající IAS 28 neumožňuje. Podle tohoto standardu se aplikuje nerozvinutá forma ekvivalenční metody, při níž zůstává goodwill skryt v ocenění investice ekvivalenční metodou. IAS 28 požaduje, aby se podle IAS 39 a IAS 36 aplikoval test na zhoršení investice oceněné ekvivalenční metodou jako celku (tj. včetně goodwillu), tedy jako jediného aktiva. Toto rozhodnutí vede k určité nekonzistenci, která spočívá v těchto skutečnostech:

- vykazování zhoršení investice dle IAS 28 není v souladu s tím, jak se řeší zhoršení goodwillu vzniklého v důsledku podnikových kombinací (viz IFRS 3 a IAS 36), kde se požaduje separátně vyčíslit zhoršení goodwillu od ostatních aktiv;
- protože IAS 28 umožňuje (v souladu s IAS 36) vykázat zvrát zhoršení investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání (reversal of impairment loss), umožňuje tím implicitně i návrat hodnoty goodwillu. To však ve skutečnosti spíše znamená vykazování účetní jednotkou vytvořeného goodwillu (tzv. prvotního goodwillu), což jinde IFRS (IFRS 3, IAS 36, IAS 38) striktně zakazují (podrobněji viz Zelenka, 2006).

Kombinace obou modelů, tj. ekvivalenční metody a testování na ztrátu ze zhoršení vede k problémům. Tento smíšený model vykazování investic patří k nedostatečně vyřešeným oblastem standardizace účetního výkaznictví a stejně jako fenomén „záporné“ investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání je poměrně silným kritickým argumentem proti vykazování investic ekvivalenční metodou. Ta není v pokročilých standardech považována ani za konsolidační metodu, ani za standardní vykázání investic. Je otázkou, zda vykazování těchto investic v jejich fair value (s přeceněním proti výsledku hospodaření nebo proti ostatnímu úplnému výsledku), neprezentuje uživateli investici relevantněji. Toto tvrzení však vyžaduje další, zejména empirické šetření v oblasti vykazování ekvivalenční metodou, zejména v situacích, kdy se tato metoda používá pro vykazování investic do jednotek, které vykazují záporný vlastní kapitál.

Závěr

V současnosti převažuje tendence směřující k vykazování většiny kategorií finančních aktiv v jejich fair value. Bez ohledu na to zůstává ekvivalenční metoda pro vykazování investic do přidružených nebo společných jednotek tradiční a doposud respektovanou účetní metodou. Přesto v souvislosti se zachycením investic ekvivalenční metodou vznikají specifické problémy a určité nekonsistence. K takovým problémům patří vykazování investic za situace, kdy částka investice vyčíslená pomocí ekvivalenční metody vychází záporná. Vykazování záporné investice neodpovídá definici pojmu aktivum. „Záporná“ investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání se tudíž může vykázat v účetních závazcích, pokud má investor skutečný aktuální závazek podílet se na vypořádání záporného vlastního kapitálu jednotky, do níž investoval. Pakliže takový závazek neexistuje, smí se „záporná“ investice vykázat nejnižší částkou nula. Problém „záporné“ investice je do určité míry eliminován aplikací ekvivalenční metody i na jiné investice, než jsou kmenové akcie. Podíl investora na záporné částce vlastního kapitálu určité jednotky je při takto pojaté ekvivalenční metodě absorbován proti částce čisté investice, která je vyšší než částka kmenových akcií. Umořování podílu investora na záporné částce vlastního kapitálu určité jednotky probíhá postupně podle zásady obrácené seniority a je aplikováno procento podílu na příslušné složce čisté investice. Snižování hodnoty aktiv, která tvoří součást čisté investice do přidružené jednotky nebo do společného podnikání, pomocí ekvivalenční metody je v určité kolizi s principy vykazování ztrát ze zhoršení. Oba modely nejsou vzájemně konsistentní zejména z důvodu použití sekvenčního přístupu k uplatňování ekvivalenční metody na jednotlivé složky čisté investice do přidružené jednotky nebo společného podnikání a z důvodu neuplatňování stejných pravidel pro impairment goodwillu jako u jiných účetních metod.

Literatura:

- [1] Alfredson, K. aj. (2007): *Applying International Financial Reporting Standards*. Sydney, Wiley, 2007.
- [2] IASCF (2013): *International Financial Reporting Standards*. London, IASB, 2013.
- [3] Pierce, A. – Brennan, N. (2003): *Principles and Practise of Group Accounts. A European Perspective*. London, Thomson, 2003.
- [4] Taylor, P. (1996): *Consolidated Financial Reporting*. London, Chapman, 1996.
- [5] Zelenka, V. (2006): *Goodwill. Principy vykazování v podniku*. Praha, Ekopress, 2006.
- [6] Zelenka, V. – Zelenková, M. (2013): *Konsolidovaná účetní závěrka. Principy a praktické aplikace*. Praha, Ekopress, 2013.

„Záporná“ částka investice vykazované ekvivalenční metodou

Vladimír Zelenka

ABSTRAKT

V případě, že částka celkového vlastního kapitálu je záporná, může nastat jev, který lze označit jako „zápornou částku investice“ při použití ekvivalenční metody, jak v její rozvinuté, tak i nerozvinuté formě. „Záporná“ investice nenaplňuje definici aktiva, jak ji podávají mezinárodně uznávané standardy účetního výkaznictví (např. Koncepční rámec IFRS). „Zápornou“ investici je možné vykázat jako účetní závazek pouze v rozsahu, jímž investorovi vzniká závazek v důsledku záporného vlastního kapitálu přidružené jednotky nebo společného podnikání. Ekvivalenční metoda se používá nejen na kmenové akcie, ale rovněž na jiné části čisté investice do příslušné jednotky. Ekvivalenční metoda je na jednotlivé složky čisté investice použita v obráceném pořadí jejich seniority a na základě podílu investora na každé ze složek čisté investice. Existuje nekonsistence, pokud se společně aplikuje ekvivalenční metoda s vykazováním ztrát ze zhoršení. Ta vyplývá z postupného uplatnění ekvivalenční metody na jednotlivé složky čisté investice a z odlišného pravidla pro vykazování zhoršení goodwillu dle IAS 28.

Klíčová slova: Ekvivalenční metoda; Nerozvinutá forma ekvivalenční metody; Rozvinutá forma ekvivalenční metody; Částka ztráty při ekvivalenční metodě; IAS 28; Ztráta ze zhoršení.

“Negative” Amount of the Investment Accounted for by Equity Method

ABSTRACT

In case of negative amount of total equity can occur phenomenon ‘negative amount of investment’ in application of equity method, in its developed as well as undeveloped form. ‘Negative investment’ doesn’t comply with definition of asset in internationally respected standards of financial reporting (e.g. Conceptual Framework of IFRS). It is possible to recognize ‘negative investment’ as liability only to the extent that the investor has incurred obligations due to negative equity of the associate or joint venture. The equity method is applicable not only for ordinary shares but also for other parts of the net investment in the entity. The method is applied to components of the equity’s net investment sequentially according to reverse order of their seniority and by the share of investor on the particular component of the net investment. There are inconsistencies while using combination of equity method and impairment loss accounting due to sequential application of equity method on the components of the net investment and due to specific rules for impairment of goodwill in equity method according to IAS 28.

Key words: Equity Method; Undeveloped Form of Equity Method; Developed Form of Equity Method; Amount of Equity Method Losses; IAS 28; Impairment Loss.

JEL classification: M41.